

www.vulkani.rs
office@vulkani.rs

Naziv originala:

Defne Suman

AT THE BREAKFAST TABLE (KAHVALTI SOFRASI)

Copyright © Doğan Egmont Yayıncılık ve Yapımcılık Tic. A.Ş.

All rights reserved.

Translation Copyright © 2020 za srpsko izdanje Vulkan izdavaštvo

ISBN 978-86-10-03530-8

Ova knjiga štampana je na prirodnom recikliranom papiru od drveća koje raste u održivim šumama. Proces proizvodnje u potpunosti je u skladu sa svim važećim propisima Ministarstva životne sredine i prostornog planiranja Republike Srbije.

Defne
Suman

SOFRA

porodičnih

TAJNI

Preveo Vladan Stojanović

VULKAN
IZDAVAŠTVO

Beograd, 2020.

Mojoj mami

Roman je inspirisan pričom *Yük* Ajfer Tunč

Zavesa istine sačinjena je od gvožđa. Ako ostanete ispod nje, bićete smrvljeni. Ovo je najtragičniji deo istoriografije: oni koji su bili ispod zavese dok su govorili da je razmaknu. Niko ne piše njihovu istoriju.

– Ajfer Tunč

Drži me tamo gde je zagrljaj stao.
Gde se okrenem od ljubavi, povredi me.

– Metin Altioğ

PRVO POGLAVLJE

Vrata su se odškrinula.

„Burače?“

Nešto sam progundao.

„Psst, Burače! Spavaš li?“

Drveni pod je zaškripao kad se Selin uvukla unutra. Više nisam spavao. Zahvaljujući njoj. Jedva sam otvorio oči. Kapci kao da mi behu zalapljeni. Glava mi je pucala. Duge preplanule noge pojavile su se u mom vidokrugu. Kosa me je pomilovala po licu i zagolicala po vratu. Sela je pored kreveta. Nacerila se kad je shvatila da sam budan. Zažmurio sam. Visoke tavanice, bela boja, glavobolja.

„Pretpostavljam da patiš od mamurluka, gospodine, čim tako žmirkaš.“

„Hmm...“

„Burače, probudi se. Hoću nešto da ti kažem.“

Samo idi, Selin. Spavam. Opruži se po postelji s mladićima tvojih godina. Mlada si, lepa, kosa ti je poput žitnog klasja, noge kao stubovi, ali ja se ne zanimam za tebe, već za tvoju tetku. Gde je ona? Spava, naravno, gde bi mogla biti?

Pomisao na Nur podsetila ga je na prethodnu noć. Sedeli smo na drvenom doku, ispod kuće. Nur, Selin i ja. Tetka, bratanica i porodični prijatelj Burak. Nurin prijatelj Burak. Bili smo pijani. Selin i ja sljuštili smo dve flaše crvenog vina. Nur je pila konjak, uprkos toploj letnjoj večeri.

Gasila je cigarete na trulom doku. Pažljivo je ređala filtere po daskama, jedan pored drugog, umesto da ih baci u more. A zatim? Zatim si ti, Selin, otišla u kuću, da bi se vratila s novom bocom vina u rukama. Pala je u vodu, zato što si se preterano ljuljala u hodu. Izvadio sam bocu iz vode. Nur i Selin su se nasmejale i zapljeskale. Naš heroj Burak! A zašto? Zato što sam spasao bocu vina koja je pala u vodu do kolena. Ispili smo je. Smotali smo džoint. Nur je donela nešto trave. Ljubio sam neku od vas. Verovatno Nur. Ili obe? Ne, nikog nisam ljubio. To je bio san.

„Psst, Burače. Probudi se, hajde! Ozbiljna sam. Moj otac nije ovde.“

„Uh-uh.“

„Rekla sam ti da nije ovde. Otišao je!“

„Brzo će se vratiti, Selin. Otišao je u šetnju.“

Da, to je bio san. I bio je tako lep. Celivao sam Nur. Bili smo sami na doku. Ne na onom ispred Širin Sakine kuće. Bili smo na plaži izolovane doline u kojoj smo se Nur i ja upoznali. Njeno nago telo blistalo je kao srebro na mesečini koja se probijala kroz oblake. Spremao sam se da joj kažem nešto važno, ali sam se predomislio. Prenuću se iz sna ako to izreknem.

Morao sam da otvorim oči kad me je Selin bocnula. U redu, ovo je kraj sna. Sledi prisilno sletanje u sadašnjost. Glavobolja mi se obnovila kad su točkovi tresnuli o tle. Jedna po jedna činjenica o mom identitetu uplovila je u moju svest. Ja sam Burak Gokče. Četrdesetčetvorogodišnjak. Muškarac. U Širin Sakinoj kući sam na Bujukadi*. Koji je danas dan? Nedelja. Ramazan. Sutra je Širin Sakin stoti rođendan. Ovde sam kao porodični prijatelj i novinar.

Posegnuo sam za naočarima na stočiću pored kreveta. Našao sam se licem u lice sa Selin. Svet je bio maglovit, ali mi je ona bila tako blizu da sam, hteo – ne hteo, video njene širom otvorene plave oči. Nervirala me je svojom detinjastošću i glasom, imitacijom glasova devojaka u lokalnim televizijskim serijama.

„Ne, ne... Nema ga. Otišao je. U njegovom krevetu niko nije spavao. Zategnut je kao kad ga je Sadik Usta namestio juče ujutru. To znači da nije spavao u njemu. Poneo je ranac s kojim uvek odlazi na putovanja.“

* Ostrvo poznato i kao Prinkipos. (Prim. lekt.)

I njegov kompjuter nije ovde. A nema ni punjača. Moj otac je otišao, Burače.“

Duboko sam udahnuo. Svetlost koja se uvlačila u sobu bledela je iz ružičaste u žutu. Nezahvalna letnja jutra. Tako su nestrpljiva. Suncu se žuri da se što pre digna na nebo, kao da neće na njemu sijati punih osamnaest časova. Pomislio sam na Selininog oca, Fikreta. Telefonirao mi je da bi me pozvao na stoti rođendan njegove babe kao jedinog novinara. Zvučao je ozbiljno, kao i uvek. Smejao sam se u sebi. Kao da su mediji marili za Širin Saku. U redu, svojevremeno je bila prilično dobro poznata umetnica, ali se danas niko nije sećao njenog imena. Ništa nisam rekao. Naposletku, Širin Saka je bila Fikretova baba.

Malo mi je zasmetalo što me u ostrvsku kuću nije pozvala Nur, već njen brat, ali nisam mogao da propustim takvu priliku. Provešću praznik u kući Širin Sake na Bujukadi. Razgovaraću sa gospođom Širin, provešću nešto vremena u biblioteci, u kojoj su nastala njena remek-dela. Razgledaću stare fotografije i čitati stara pisma, razglednice i dnevničke, ako ih pronađem. Najvažnije je što ću sve vreme biti pod istim krovom s Nur, i što njen suprug Ufuk, iz porodičnih razloga koji me se ne tiču, neće biti prisutan. Nisam odbio Fikretov poziv.

Nekada bih žarko želeo intervju sa Širin Sake. Bezbroj puta sam zamolio Nur da mi isposluje intervju s njenom babom. Uporno je izvrđavala, kao da je njena baba neka retka indijska tkanina. U jednom trenutku digao sam ruke. Sad mi se ukazala prilika. Fikret me je upozorio u telefonskom razgovoru: „Baba povremeno gubi svest o sebi.“ Imao sam dugogodišnje iskustvo u intervjuisanju starijih ljudi. Naučio sam da sklappam priču iz odraza na krhotinama slomljenog prozora. Lako ću rešiti zagonetku paljenja i gašenja uma gospođe Širin.

Selin je čekala odgovor doslovce pred mojim nosom. Udahnuo sam njen miris, slatku aromu cimeta. Usta su mi bila kao od blata. Jedva sam pomerao sasušene usne.

„Možda vežba jogu. Rekao mi je da nikada ne započinje dan bez joge.“

„Ma nemoj, Burače! Da li iko nosi kompjuter na jogu? Da i ne govorimo da on vežba u svojoj sobi, pre svitanja. Kaže da ne valja kad se ne vežba pre svitanja. Hajde, ustani. Potražićemo mog oca. Otići ćemo na pristanište. Duboko sam zabrinuta. Možda je otišao nekim trajektom.“

Zategao sam čaršav obmotan oko mojih nogu. Podigao sam se na laktove.

Nasmejala se kad je videla moju majicu.

„Ko bi rekao! *Metalika!*“

Kada sam se juče vratio pijan u sobu, posegnuo sam u orman da bih nešto obukao i pronašao ovu majicu. Moja majica se nakvasila kad sam skočio u vodu da bih spasao bocu vina. Morao sam da je skinem i obesim negde na doku. Ova je sigurno pripadala Selininom bratu Oguzu.

„Gde je Nur? Je li budna? Možda ona zna gde je otišao tvoj tata.“

„O, da... znala bi kad bi je on čekao! Tetka se ne budi pre podneva. Verovatno je pisala čitave noći. Piše novu knjigu. Istorijski roman. Piše ga po narudžbini bogatog poslovnog čoveka. Zar nisi znao da ona piše dok mi spavamo? Ona je pisac iz senke!“

Selin se nasmejala vlastitoj šali. Ćutao sam. Bolela me je pomisao o Nur kao piscu iz senke. Sve u vezi s njom nanosilo mi je bol.

„U redu, ustajem. Uz tvoju dozvolu. Daj mi nekoliko minuta da dođem sebi, da se umijem. Pričekaj me napolju.“

Gundajući, ustala je i prišla vratima. Čemu sva ova intimnost? Moj Burače, eto šta dešava kad s nekim piješ vino usred noći. Verovatno sam joj u pijanom stanju rekao svašta o sebi, pa zbog toga oseća bliskost sa mnom.

Seo sam na ivicu kreveta, obmotavši se čaršavom. Glavobolja nije prestajala. Napunio sam čašu vodom iz bokala sa stočića. Popio sam nešto vode i prislonio čašu na slepoočnicu. Hladnoća mi je prijala. Još nisam bio spreman da ustanem. Pogledom sam prešao preko slike iznad stočića. To je bilo delo Širin Sake. Brod je prolazio između svetloplavih i tamnoplavih senki. Vitke crne siluete na palubi mešale su se s dimom iz neproporcionalno velikih dimnjaka. Te figure bile su bezlične. Držale su maramice. U pozadini su bile zelene planine. Kamene zgrade bile su uklesane u planine. Možda su bile kameni grobovi. Izmaglica se spuštala s planinskih vrhova u pobrđa. Pramac lađe gubio se u njoj. Slika me je zbog nečega podsećala na prerano umrlu Suhejlu, Nurinu majku. Ćerku jedinicu Širin Sake.

Nikada nisam upoznao Suhejlu Bulut. Umrla je poslednjeg dana odmora na kom sam upoznao Nur. Na dan našeg povratka. Vratili smo se u

Sofra porodičnih tajni

Istanbul iz Fehtije noćnim autobusom. Smešno je što sam se godinama u potaji ljutio na sirotu ženu. Uništila je našu ljubav. Kao da bismo Nur i ja imali skladan odnos da njeno srce nije prestalo da kuca dok smo se vraćali s odmora. Posmatrao sam sliku Širin Sake i nežne, duge, maglo-vite siluete na njoj. Pomogla mi je da shvatim da sam godinama nosio bes u sebi. Nur bi se zaljubila u mene da njena majka nije umrla. Iskreno sam verovao u nešto tako apsurdno!

Popio sam još jednu čašu vode. Grlo mi se preobrazilo u pustinju. Nije znalo kako da apsorbuje vodu. Samo je klizila niz suvo grlo, u stomak, ne dodirujući ga. Ustao sam i krenuo ka prozoru s bokalom u rukama. Sklonio sam zavesu i pogledao u vrt. Vrtlar je zalivao suhu zemlju crevom, s opuškom u ustima. Drveće, cveće i biljke u saksijama su se sušili. Širin i Sadik su verovatno prestari da bi se brinuli o vrtu, koji je nekada bio divan. Bio je pun boja zahvaljujući ružama, orlovim noktima koji su se peli uza zid i ljubičastim i crvenim bugenvilijama, koje su očaravale posmatrača.

Hteo sam da probudim Nur da bismo razgovarali o jutru u kom smo zajedno išli na Univerzitet Bogaziči*. Mogao sam da prođem kroz kupatilo između naše dve sobe, da pokucam na vrata i legnem pored nje. Pričali bismo o zajedničkim uspomena. Posmatrali bismo svoju mladost pomoću uspomena, kao da gledamo stari film. To je bilo nemoguće! Nisam mogao da odem u Nurinu sobu dok je Selin motrila na moja vrata. I Nur bi se naljutila ako bih prekinuo njen dragoceni san. A i ko bi želeo da se seća dana u kom je saznao za majčinu smrt.

Moraću da se sam posvetim uspomena.

To sam i učinio.

Nur mi je mahala. Smejala se, dok se spremala da pozove majku, s telefonskom karticom među zubima. Bili smo u kampusu Univerziteta Bogaziči, s divnim zgradama crvenih krovova, u zelenom okruženju. Sedeo sam na stepenicima zvanim „basamacı“ i posmatrao studente koji su izlazili iz spavaonica noseći kofere, osunčane lepe devojkice i mačke ispružene na travi pod prolećnim suncem. Sve je ličilo na pozorišne kulise. Moj život je bio najčarobnija predstava. Vetar je nosio Nurinu

* Poznat i kao Univerzitet na Bosforu. (Prim. lekt.)

šarenu haljinu. Momci iz kampusa su se okretali, gledajući njene lepo oblikovane, preplanule noge. Nosila je prekratku haljinu za maj. Jarke boje – narandžasta, crvena i žuta – bile su primerenije letu. Nisam primetio da joj je haljina kratka dok nismo došli u grad. Sad mi je bilo neprijatno. Prineo sam šake nosu. Dlanovi su mi mirisali na njenu kosu. Na orlove nokte, so, pesak. Tog jutra vratili smo se s odmora. Krenuli smo na univerzitet, pravo iz autobusa, zato što je Nur ujutru imala predavanje. Epistemologiju.

„Preskoči predavanje. Prepisaćeš beleške od nekog.“

To sam joj rekao na povratku u Istanbul. Domaćin u autobusu je nudio nes kafu putnicima. Nedelja uveče se povezivala s ponedeljkom ujutru, odmor sa stvarnim životom, a snovi s realnošću. Računao sam da će ih Nur povezati, umesto da ih rastavi. Prolazio sam prstima kroz njenu kosu sličnu ježevim bodljama. Autobus je jurio punom brzinom ka gradu, novim auto-putem. Gledala je kroz prozor pospanim pogledom. Površina zaliva, desno od nas, nalikovala je na naftu. Bila je savršeno glatka, ljubičasta, narandžasta, boje lavande. To nije bilo kristalno bistro plavo more u koje smo nedelju dana skakali s radosnim kricima. Ta pomisao me je rastuživala. Hteo sam da se vratim na to mesto.

„To je nemoguće. To mi je izborni predmet na filozofiji. Ne poznajem nikoga. I ne koristim tuđe beleške. Moram da idem.“

Otišli smo na univerzitet, ali Nur nije prisustvovala tom predavanju.

Judino drveće je cvetalo. Purpurna padina brda, plavo more, elegantni zavoji Bosfora, zeleno grmlje i borovi duž puta ka Južnom kampusu. Sve je bilo izuzetno lepo. Pored nas je prošlo nekoliko parova. Neki su se držali za ruke. Nešto me je sprečavalo da posegnem za Nurinom rukom. Odsutno je šetala pored mene, s rancem većim od nje, na kom su bili vreća za spavanje, šator i svakakva metalna oprema za kampovanje. Na njenoj kratkoj kosi još je bilo belih tragova morske soli s poslednjeg zajedničkog plivanja od sinoć. Njeno suncem opaljeno lice izgledalo je mršavo. Vožnja autobusom nesumnjivo ju je izmorila. Mislio sam na našu dolinu, na daleku plažu do koje se stizalo isključivo morem, na noći ispijanja vina pored vatre, pečenja kobasica, brojanja sazvežđa i na vođenje ljubavi u majušnom šatoru. To vreme činilo se tako dalekim.

Sofra porodičnih tajni

Nur mi se obratila kad smo stigli do zelenog igrališta. Glas joj je bio mek, a lice slatko kao u deteta.

„Slušaj, Burače. Ne mogu da izostanem s ovog predavanja, ali posle njega imam rupu od tri sata. Htela sam da svratim do kuće i ostavim ranac, ali zaboravimo na to. Predlažem piknik na travi. Kupićemo pitu s krompirom i čaj u kantini. Grozni školski čaj mi je nekako nedostajao. Šta kažeš na to? A mogli bismo da odemo do Rumelijskog hisara, ako želiš. Kupićemo kobasice u kiosku i sestri u kafe Ali-baba.“

Stisnula me je za ruku. Čvrsto. Svi strahovi su me istog časa napustili. Poželeo sam da se smejem. Zagrljio bih je i privukao sebi da me ogromni ranac na njenim leđima nije sprečavao u tome. Mogao sam samo da klimnem glavom kao idiot. Spustila je torbu, otkopčala prednji džep i izvukla telefonsku karticu.

„Trknuću da zovnem majku. Reći ću joj da se ne brine. Ostani ovde na basamacima s našim stvarima. Dolazim za dva minuta.“

Zaustavimo se baš ovde, Nur. Recimo: „Rez!“, pa će se film zamrznuti u tom kadru. Prilaziš telefonskoj govornici, okrećeš se i mašeš mi. Nek detinjasti osmeh bude na tvom licu. Nek se tvoja letnja, kratka, šarena tanka haljina leluja na vetru. Nek momci koji te obilaze sleva i zdesna gledaju tvoje noge. Okreni se i pogledaj me s telefonskom karticom među zubima. Osmehni se i mahni.

Neka ruke vremena ne diraju najsrećniji trenutak mog života.

Nurin brat Fikret javio se umesto majke. Suhejla Bulut je tog jutra doživela srčani udar. Nur je ispustila slušalicu pre nego što je njen brat prestao da govori. Izašla je iz govornice. Telefonska slušalica ljuljala se na gajtanu. Neki momak joj je dodao zaboravljenu telefonsku karticu. Podigla je ruku. Zagledala se u mene. Sedeo sam na stepenicama. Detinjasti osmeh ustupio je mesto razornoj tuzi. Bio sam zaprepašćen. Na mom licu je bio izraz gledaoca koji je došao da vidi najlepšu predstavu u životu. Mnogo kasnije shvatio sam da nije vreme uništilo najsrećniji trenutak mog života, već ta razorna tuga.

Nur se više nikad nije nasmejala na taj divni način. Ni meni, ni bilo kome drugom.

„Burače! Šta to radiš? Zar ne ideš? Jesi li opet zaspao?“

Defne Suman

Selin je odškrinula vrata i gurnula glavu unutra. Užurbano se udaljila kad je videla da stojim pored prozora u donjem vešu i majici. Spustio sam bokal na stočić pored kreveta. Nešto mi je pritiskalo srce. Navukao sam pantalone ne skidajući crnu majicu s natpisom *Metalika* i ušao u kupatilo između Nurine i moje sobe.

DRUGO POGLAVLJE

Lagala sam Buraka.

Nisam jutros primetila da je otac otišao. Sinoć je došao u moju sobu da bi se oprostio. Ne znam da li je bila noć ili jutro. Spavala sam. Hoću reći – nisam spavala, već sam se zbog oca pretvarala da spavam.

Tata je na leđima nosio starinsku torbu za kompjuter. Videla sam je kad sam zirnula, ali on nije video da sam budna. Nagnuo se u mraku. Poljubio me je u obraz. Uspaničila sam se! Osećala sam se na vino, duvan, travu. Zato nisam otvorila oči. Poželela sam da sam pila samo konjak i da sam malo duvala, kao tetka Nur. U tom slučaju završila bih noć mirišući na otmeni konjak, koji ubija sve druge mirise. Gde mi je bila pamet?

Prigušena svetlost uvlačila se između zavesa. Je li mesec izašao? Bila sam sigurna da ga nije bilo kad smo oko ponoći sedeli na doku. Tetka Nur nam je govorila o fosforescenciji. Padala je u more u noćima bez mesečine. Burak je skočio u vodu do kolena da bi spasao naše vino. On je moj heroj! Zvezde su mu kapale s prstiju kad je gurnuo ruku u vodu. Prvi put sam videla tako nešto. To je bio magičan prizor. Poželela sam da uđem u vodu, ali sam oklevala zato što bi ostali mogli pomisliti da se ponašam detinjasto. Tetka Nur je smotala džoint. Ponudila ga je i meni. „Da se nisi usudila da išta kažeš ocu. Sigurno bi me ubio“, rekla je kroz smeh. Neću mu reći.

Moja tetka Nur imala je zaista divan smeh. Podsećao je na ispijanje konjaka. Topao i prošaran sedinama. Povukla sam dim iz džointa.

Dodala sam ga Buraku. Pogledi su nam se na sekundu sreli. Srce mi je doslovce zapelo u grlu. To je bio divan osećaj. Srce mi je magično, kao fosforescencija.

Očevi brkovi bili su kao tetkin smeh. Topli i prošarani sedinama. Bockali su me po obrazu kad me je poljubio. Golicali su me. Htedoh da se zakikoćem kao u detinjstvu, ali sam stisnula usne da ne bi osetio moj dah. Ležala sam praveći se da spavam. Naljutio bi se na tetku Nur da je nanjušio džoint. Zapitala sam se da li moj tata zna kako miriše trava? U svakom slučaju, nisam smela da rizikujem. Nisam htela da pokvarim odnos sa tetkom. Povremeno me je pozivala da izađemo. Vodila me je na meni nepoznata mesta. Jele smo specijalni pilav s pasuljem pored Sulejmanove džamije. Zatim bismo se prošetale Zejrekom, Fatihom, Bajazitom, pijacom polovnih knjiga, starim delom Velikog bazara. Kupile bismo maslinke i sir na Pijaci začina, pre nego što bismo se ukrcale na tramvaj u Eminonu. Jednom smo posetile jednospratnicu s gomilama polovnih jakni i stvari. Tetka je pronašla vrlo lep crni kožni kaput, s kaššem, na gomili prašnjavih jakni koja se osećala na ovce. Kupila ga je i dala na hemijsko čišćenje. Ličila je na glumice iz starih filmova kad bi ga obukla. Moja majka ne zna za takva mesta. Sultan Ahmedova džamija, Aja Sofija i Veliki bazar su njena odredišta. Međutim, moj otac zna te četvrti, ali ne bi voleo da se po njima smucam. Za njega su to jeziva mesta.

Jutros sam se probudila veoma rano. Znala sam to zbog ružičastih zraka. Setila sam se tatinog dolaska u moju sobu usred noći. Je li to bio san? Visoki, suvi, brkati muškarac se naginje, golica mi obraz brkovima u neobičnoj plavičastoj svetlosti koja curi kroz zavese. To je prizor iz sna. Ali to nije bio san, već stvarnost. Znala sam to. Još sam bila veoma pospana, ali je radoznalost prevagnula. Naterala me je da ustanem. Navukla sam jučerašnju odeću poluzatvorenih očiju. Šorts od teksasa i topić. Kasnije ću obući brusthalter. Ušla sam u kupatilo između tatine i moje sobe. Ogedala sam se dok sam prala zube. Vrata tatine sobe behu poluotvorena. Gurnula sam ih prstom. Zaškripala su na šarkama. Sva vrata od tvrdog drveta u našoj kući su škripala ili cvilela. Zgrada se leti širila, a zimi skupljala. Škripala je kao bakini zglobovi.

Tata nije bio u sobi, baš kao što sam i mislila. Ušla sam u nju sa četkicom za zube u ustima. Krevet je bio nedirnut, a posteljina čvrsto